

Āra Ādlera redzējums par Memoranda īstenošanas attīstību un motivācija darbam Memoranda padomē

Cienījamie NVO un MK memorandu parakstījušo NVO pārstāvji,

Aizvadītais Memoranda padomes darbības periods bija pirmais jaunā Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda ietvaros. Tas ir ļāvis praksē novērtēt jaunā sadarbības modeļa priekšrocības, kā arī identificēt jautājumus, kuros nepieciešamas būtiskas pārmaiņas.

Mana pieredze šajā periodā ir nostiprinājusi pārliecību, ka Memoranda padomei ir ievērojams potenciāls kļūt par ietekmīgu pilsoniskās sabiedrības un valsts pārvaldes sadarbības instrumentu. Tomēr šī potenciāla izmantošana lielā mērā ir atkarīga no pašu padomes locekļu iniciatīvas, iesaistes un iespējām organizēt savu darbu.

Jaunais Memorands ir radījis plašākas iespējas darboties, taču nav pietiekami mainījies paša ievēlētā Memoranda padomes locekļa lomu.

Ja padomes loceklis aprobežojas ar dalību sēdēs, viņa iespējas ietekmēt darba saturu joprojām ir ierobežotas. Sēžu formāts, dienaskārtības veidošanas kārtība un iespējas patstāvīgi virzīt jautājumus būtiski neatšķiras no iepriekšējās prakses. Savukārt, aktīvi iesaistoties darba grupās, paveras pavisam citas iespējas – strādāt ar konkrētiem uzdevumiem, izstrādāt priekšlikumus, sadarboties ar valsts pārvaldes institūcijām un panākt praktiskas pārmaiņas.

To apliecina arī mana pieredze, vadot darba grupu “Sabiedrības iesaiste un atvērtā pārvaldība”, piedaloties Pilsoniskās sabiedrības attīstības stratēģijas izstrādē un Sabiedrības integrācijas fonda darbības izvērtēšanā. Šajos procesos ir iespējams ne tikai paust viedokli, bet arī iesaistīties risinājumu izstrādē un to virzībā.

Vienlaikus darba grupās var iesaistīties arī citi pilsoniskās sabiedrības pārstāvji. Tas ir pozitīvi, jo paplašina līdzdalības iespējas, taču aktualizē būtisku jautājumu: kāda ir tieši ievēlēto Memoranda padomes locekļu loma, atbildība un pievienotā vērtība?

Manuprāt, ievēlēts padomes loceklis nedrīkst būt tikai dalībnieks kārtējā sēdē vai viens no ekspertiem darba grupā. Viņam jābūt iespējai uzņemties atbildību par konkrētiem Memoranda īstenošanas virzieniem, rosināt jautājumus, organizēt darbu un sekot līdzi pieņemto lēmumu izpildei.

Memoranda padomes darba organizācijas pilnveidošana

Par vienu no būtiskākajiem jaunā Memoranda īstenošanas modeļa ieguvumiem uzskatu sekretariāta izveidi. Tas rada priekšnoteikumus sistemātiskākam darbam, institucionālās atmiņas saglabāšanai un Memoranda īstenošanas nepārtrauktībai.

Tomēr pašreizējā sekretariāta darbības modelī saskatu būtisku problēmu. Sekretariāta darbs lielā mērā ir piesaistīts konkrētam projektam vai iepirkumam, kura ietvaros tiek nodrošināti cilvēkresursi un noteikti darba uzdevumi. Līdz ar to sekretariāts pēc būtības ne vienmēr darbojas kā tiešs atbalsta mehānisms ievēlētajiem Memoranda padomes locekļiem un viņu iniciatīvām.

Šāda situācija rada risku, ka administratīvā atbalsta prioritātes nosaka projekta uzdevumi, nevis padomes ievēlēto pārstāvju kopīgi noteiktās darba prioritātes.

Sekretariātam jābūt instrumentam Memoranda padomes darba nodrošināšanai, nevis otrādi.

Tas nenozīmē, ka sekretariātam būtu jāatsakās no administratīvajām funkcijām vai projektu saistību izpildes. Taču ir nepieciešams skaidrs mehānisms, kā ievēlētie padomes locekļi nosaka sava darba prioritātes, formulē uzdevumus sekretariātam un saņem nepieciešamo atbalstu to īstenošanai.

Tāpēc nākamajā Memoranda padomes darbības periodā par vienu no prioritātēm uzskatu pašas padomes iekšējās darba organizācijas un sekretariāta darbības modeļa pilnveidošanu.

Nepieciešams:

- Stiprināt ievēlēto padomes locekļu iespējas patstāvīgi veidot darba kārtību, rosināt jautājumus un virzīt iniciatīvas.
- Vienoties par konkrētiem padomes darba virzieniem, atbildīgajiem locekļiem un sasniedzamajiem rezultātiem, vienlaikus saglabājot iespēju iesaistīties arī citiem NVO pārstāvjiem.
- Nodrošināt sekretariāta darba plānošanas sasaisti ar padomes noteiktajām prioritātēm un tās locekļu praktiskajām vajadzībām.
- Pilnveidot darba grupu un padomes savstarpējo sadarbību, lai darba grupās sagatavotie priekšlikumi nonāktu līdz lēmumu pieņemšanai un to īstenošanai.
- Ieviest sistemātisku padomes darba rezultātu izvērtēšanu, lai Memoranda īstenošanas efektivitāti varētu novērtēt pēc panāktajām pārmaiņām, nevis tikai notikušo sēžu un sanāksmju skaita.

Mana motivācija turpināt darbu Memoranda padomē

Vairāk nekā 20 gadu darbojoties pilsoniskās sabiedrības sektorā, tostarp vairākos Memoranda padomes sasaukumos kopš 2009. gada, esmu uzkrājis pieredzi, kas ļauj vērtēt Memoranda īstenošanu gan no nevalstisko organizāciju, gan valsts pārvaldes sadarbības perspektīvas.

Man ir svarīgi, lai Memoranda padome nebūtu tikai konsultatīvs formāts, kurā nevalstiskās organizācijas tiek uzklausītas. Tai jākļūst par vietu, kurā pilsoniskā sabiedrība un valsts pārvalde kopīgi identificē problēmas, izstrādā risinājumus un uzņemas atbildību par to īstenošanu.

Vienlaikus uzskatu, ka Memoranda īstenošanā daudz lielāka uzmanība jāpievērš vietējo un reģionālo nevalstisko organizāciju interesēm. Pilsoniskās sabiedrības attīstība nevar aprobežoties ar nacionālā līmeņa organizāciju kapacitātes stiprināšanu. Ir nepieciešams atbalstīt arī vietējās kopienas un organizācijas, kas nodrošina sabiedrības līdzdalību ārpus Rīgas un lielajiem attīstības centriem.

Mana līdzšinējā darbība Latvijas un Eiropas mēroga organizācijās, ES fondu Uzraudzības komitejā un Memoranda padomes darba grupās ļauj šos jautājumus skatīt pārnozariiski, sasaistot pilsoniskās sabiedrības attīstību ar reģionālo attīstību, publiskā finansējuma pieejamību un valsts pārvaldes darba kvalitāti.

Mana motivācija turpināt darbu Memoranda padomē ir iespēja ne tikai piedalīties tās darbā, bet arī pilnveidot pašu Memoranda īstenošanas sistēmu.

Uzskatu, ka nākamajam darbības periodam jābūt posmam, kurā nostiprinām jaunā Memoranda radītās iespējas un vienlaikus novēršam tā īstenošanā konstatētos trūkumus. Tas nozīmē skaidrāku ievēlēto pārstāvju lomu, efektīvāku sekretariāta atbalstu, mērķtiecīgāku darba organizāciju un lielāku atbildību par sasniegtajiem rezultātiem.

Esmu gatavs ieguldīt savu pieredzi, zināšanas un laiku, lai Memoranda padome kļūtu par efektīvu un rezultātos balstītu sadarbības platformu, kurā ievēlētajiem pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem ir reālas iespējas ietekmēt lēmumus un panākt pārmaiņas.

Ar cieņu,

Āris Ādlers